



Luka CIT w Polsce

Cytowanie: Sawulski, J., Klucznik, M., Reczek, M., Rybacki, J. (2022), *Luka CIT w Polsce*,
Working Paper, nr 2, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa.

Warszawa, sierpień 2022 r.

Autorzy: Jakub Sawulski, Marcin Klucznik, Michał Reczek, Jakub Rybacki

Redakcja merytoryczna: Piotr Arak

Redakcja: Jakub Nowak, Małgorzata Wieteska

Projekt graficzny: Anna Olczak

Skład i łamanie: Tomasz Gałązka

Współpraca graficzna: Sebastian Grzybowski

Polski Instytut Ekonomiczny

Al. Jerozolimskie 87

02-001 Warszawa

© Copyright by Polski Instytut Ekonomiczny

ISBN 978-83-66698-70-3

Spis treści

Kluczowe liczby	4
Kluczowe wnioski	5
Luka CIT	6
Bibliografia	9
Spis wykresów	9

Kluczowe liczby

26 mld PLN

wynosi szacowana luka CIT w Polsce w 2020 r.

1,1 proc.

wynosi wielkość luki CIT w 2020 r. w relacji do PKB

z 2,3 do 4,1 mld PLN

wzrosła zagraniczna luka CIT w latach 2014-2020

4,1 mld PLN

wynosi ubytek w dochodach CIT związany z transgranicznymi wypłatami zysków kapitałowych

o 0,5 mld PLN

wzrosła luka w dochodach CIT związana z transgranicznymi wypłatami zysków kapitałowych w latach 2019-2020

Kluczowe wnioski

- **W latach 2019 i 2020 luka CIT stanowiła około 30 proc. teoretycznych dochodów z tego podatku.** Oznacza to ubytek dochodów publicznych w granicach 20-30 mld PLN rocznie. To kwota, która pozwoliłaby na zwiększenie nakładów na ochronę zdrowia w Polsce o około jedną piątą. **W 2014 r. luka CIT wynosiła jeszcze 52 proc.**
- **Spadek luki CIT jest coraz wolniejszy.** O ile w latach 2016-2018 luka CIT w Polsce zmniejszała się bardzo, o tyle w 2019 r. spadek jej wartości był już umiarkowany, a w 2020 r. nastąpił niewielki jej wzrost. Po licznych działaniach uszczelniających Ministerstwa Finansów, dalsze zmniejszanie luki jest coraz trudniejsze, bowiem wymaga m.in. regulacji na poziomie międzynarodowym. Do większej skłonności firm do optymalizacji podatkowych mógł przyczynić się także kryzys wywołany pandemią COVID-19.
- **Rosnącą część luki CIT w Polsce stanowią transfery zysków za granicę przez międzynarodowe korporacje.** Zjawisko to obserwujemy nie tylko w Polsce, ale także w innych krajach. Rozwiązaniem tego problemu ma być wprowadzenie globalnego minimalnego CIT.

Luka CIT

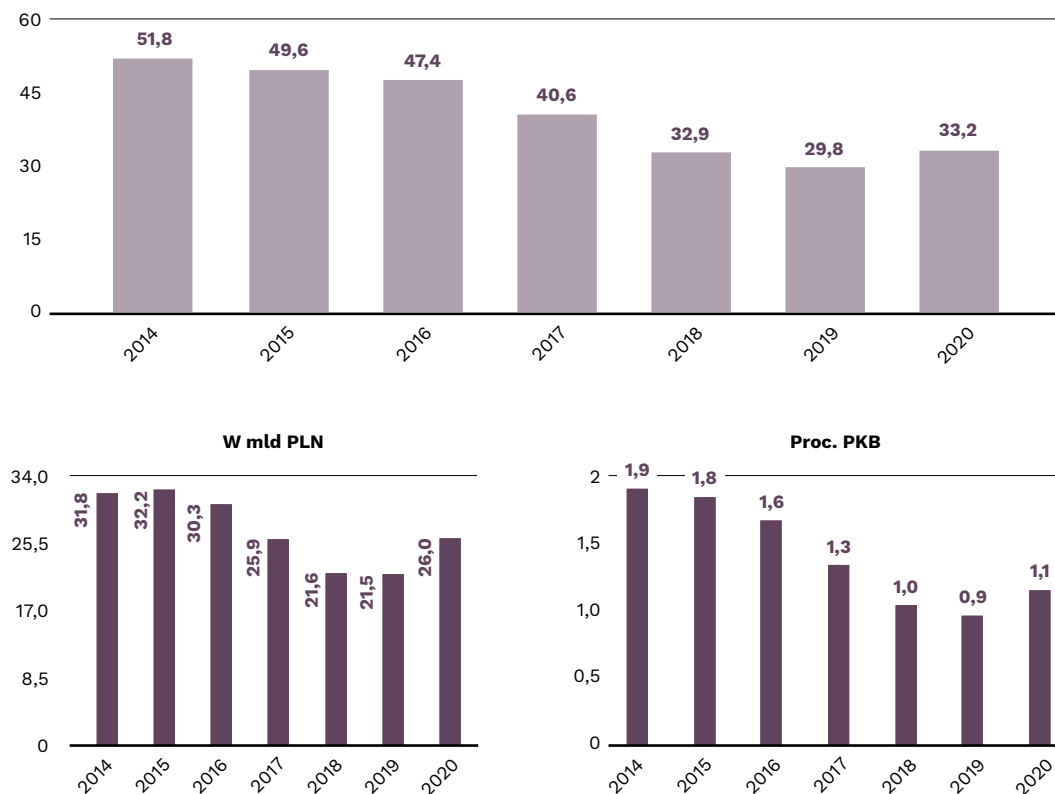
Luka CIT to różnica między teoretycznymi a faktycznymi dochodami państwa z tego podatku. Teoretyczne dochody z CIT oblicza się przy założeniu, że wszystkie rozliczenia w gospodarce są prowadzone rzetelnie i prawidłowo – zgodnie z literą i duchem prawa. Obliczenia te opierają się na danych makroekonomicznych dotyczących między innymi wyników finansowych firm. Jak każde oszacowania dotyczące luk podatkowych stanowią one jednak tylko przybliżenie faktycznej skali zjawiska. Metodę obliczeń w szczególności opisujemy w aneksie do ubiegłorocznej publikacji pt. Luka CIT w Polsce w latach 2014-2018.

W latach 2019 i 2020 luka CIT ustabilizowała się na poziomie około 30 proc. teoretycznych dochodów z CIT. Oznacza to, że z każdego 100 PLN podatku, który powinien wpływać do budżetu państwa i samorządów, otrzymują one tylko około 70 PLN. W skali kraju przekłada się to na straty 20-25 mld PLN rocznie. Ta kwota pozwoliłaby np. zwiększyć wydatki na ochronę zdrowia o prawie jedną piątą.

W 2019 r. luka CIT spadła nieznacznie w porównaniu z 2018 r. Po dwóch latach szybkiego spadku luki – z 52 proc. do 33 proc. teoretycznych dochodów w latach 2016-2018 – dynamika jej zmian spowolniła (wykres 1). Może być to tzw. „efekt zerwania nisko wiszących owoców” – liczne działania uszczelniające podjęte w latach 2015-2018 pozwoliły na ograniczenie najczęściej stosowanych optymalizacji podatkowych; dalsze zmniejszanie luki jest jednak zadaniem trudniejszym, wymagającym nowych rozwiązań (w tym także reform na forum międzynarodowym).

W 2020 r. luka CIT po raz pierwszy od kilku lat wzrosła. Wzrost ten był niewielki – o 2 pkt. proc. teoretycznych dochodów oraz około 3 mld PLN (wartości w granicach możliwego błędu oszacowania). Rok 2020 był specyficzny – mimo kryzysu wywołanego pandemią COVID-19, teoretyczne dochody z CIT wzrosły w podobnym tempie jak w poprzednich latach. Sytuacja finansowa firm zatrudniających 10 lub więcej pracowników (te najczęściej są podatnikami CIT) była bowiem stosunkowo dobra. Nadwyżka operacyjna brutto przedsiębiorstw finansowych i niefinansowych wzrosła o 7 proc., a nominalny PKB o 1,5 proc. Faktyczne dochody z CIT także wzrosły (o niecałe 2 mld PLN – z 51 mld do 53 mld), ale wolniej niż dochody teoretyczne. W efekcie luka CIT także wzrosła. Wyjaśnić to może np. większa, niż w czasie dobrej koniunktury, skłonność firm do unikania i uchylania się od opodatkowania w czasie złej koniunktury – zjawisko to zostało kilkakrotnie wykazane w badaniach naukowych (Buehn, Schneider, 2012; Elgin, 2013; Marti, 2009).

Wykres 1. Wielkość luki CIT w latach 2014-2020 (proc. teoretycznych wpływów)



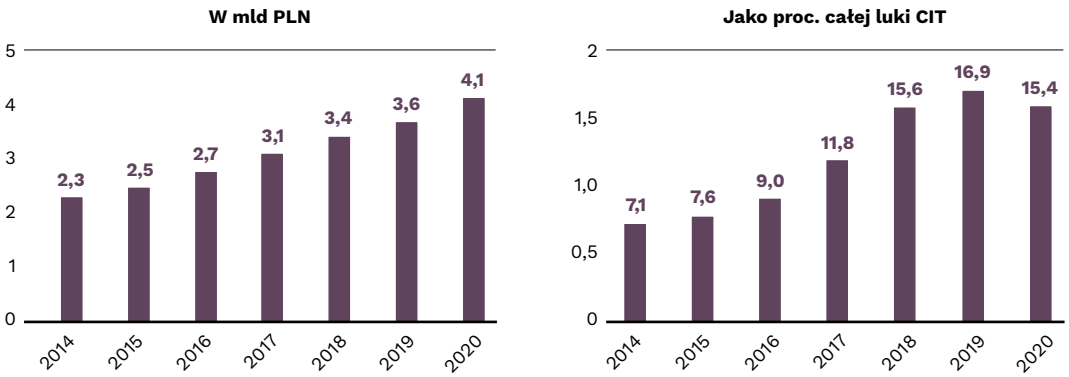
Uwagi: metoda obliczeń została opisana w aneksie do publikacji: PIE (2020). W oszacowaniu z 2020 r. uwzględniono kwestię zwolnienia z CIT dochodów z Tarczy Finansowej PFR. Wyniki dla lat 2014-2018 w niewielkim stopniu różnią się od wyników z publikacji z 2020 r. ze względu na rewizję danych statystycznych przez GUS i NBP.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Rosnącą część luki CIT w Polsce stanowią transfery zysków za granicę przez międzynarodowe korporacje.

Ubytek dochodów z CIT wynikający ze sztucznie wytransferowanych za granicę zysków firm wzrósł z 2,3 mld PLN w 2014 r. do 3,6 mld PLN oraz 4,1 mld PLN odpowiednio w latach 2019 i 2020 (wykres 2). Zagraniczny transfer zysków to wciąż mniej niż 17 proc. łącznej luki CIT, ale jego znaczenie z roku na rok zwiększa się. Jest to zgodne z trendami w innych państwach – badania wskazują, że zjawisko unikania opodatkowania przez wykorzystanie międzynarodowych transferów kapitału systematycznie rośnie (Tørsløv, Wier, Zucman, 2021). W 2020 r. aż 59 proc. sztucznie wytransferowanych zysków z Polski trafiło do dwóch krajów: Holandii oraz Irlandii. Badania Garcia-Bernardo i in. (2017) wskazują, że większość tych kwot jest następnie transferowana do tradycyjnych rajów podatkowych, takich jak Bermudy czy Kajmany.

Wykres 2. Wielkość zagranicznych transferów zysków w latach 2014-2020



Uwagi: metoda obliczeń została opisana w aneksie do publikacji: PIE (2020). Wyniki dla lat 2014-2018 w niewielkim stopniu różnią się od wyników z publikacji z 2020 r. ze względu na rewizję danych statystycznych przez GUS i NBP.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Bibliografia

- Buehn, A., Schneider, F. (2012), *Shadow economies around the world: Novel insights, accepted knowledge, and new estimates*, "International Tax and Public Finance", No. 19.
- Elgin, C. (2013), *Cyclicalit y of Shadow Economy*, "Economic Papers", No. 34.
- García-Bernardo, J., Fichtner, J., Takes, F.W., Heemskerk, E.M. (2017), *Uncovering offshore financial centers: Conduits and sinks in the global corporate ownership network*, "Scientific Reports", No. 7.
- Marti, J.P. (2009), *Tax Evasion, Technology Shocks and the Cyclicalit y of Government Revenues*, Fundacion BBVA, Documentos de Trabajo, No. 9.
- PIE (2020), *Luka CIT w Polsce w latach 2014-2018*, Warszawa.
- Tørsløv, T., Wier, L.S., Zucman, G. (2021), *The Missing Profits of Nations*, <https://missingprofits.world/> [dostęp: 08.02.2022].
- Ueda, J. (2018), *Estimating the Corporate Income Tax Gap: The RA-GAP Methodology*, International Monetary Fund, "Technical Notes and Manuals", No. 18.

Spis wykresów

- Wykres 1. Wielkość luki CIT w latach 2014-2020
(proc. teoretycznych wpływów)7
- Wykres 2. Wielkość zagranicznych transferów zysków
w latach 2014-2020. 8

Polski Instytut Ekonomiczny

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny *think tank* ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, energetyka i klimat, handel zagraniczny, foresight gospodarczy, gospodarka cyfrowa i ekonomia behawioralna. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej.